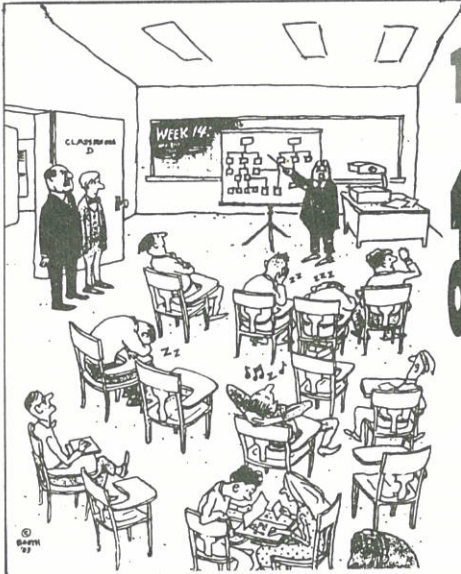

การเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

* เจริมเกียรติ เฟื่องแก้ว

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนมักจะประสบปัญหาอยู่เสมอ เพราะนอกจากระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมาย ที่แตกต่างกันไปจากภาษาแม่แล้ว การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมก็ยังเป็นอีกปัญหาหนึ่งด้วย ดังนั้นจะมีคำถามที่มักได้ยินอยู่บ่อยครั้งว่า ทำไมภาษาต่างประเทศบางภาษาจึงเรียนรู้ได้ง่าย ทำไมบางภาษาจึงเรียนรู้ได้ยาก ทำไมบางคนเรียนรู้ภาษาได้เร็ว บางคนเรียนรู้ได้ช้าอย่างเช่น การเรียนภาษาอังกฤษที่เป็นอยู่ในปัจจุบันซึ่งเริ่มเรียนกันตั้งแต่ชั้นปฐมวัยหรือประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังมีผู้เรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้

เมื่อมาพิจารณาการเรียนรู้ภาษาแม่ จะเห็นได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และมีลำดับชั้น กล่าวคือ มีการพัฒนาจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีสภาวะแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นและเกิดขึ้นเป็นขั้นตอน

ศาสตราจารย์ ดร.พิณทิพย์ ทวยเจริญ (๒๕๓๖ : ๖๖-๗๖) ได้กล่าวถึงระดับการพัฒนาภาษาแม่ของเด็กที่พูดภาษาเดียวว่ามี ๓ ระดับคือ

- ๑) ระดับเสียงและระบบเสียง
- ๒) ระดับคำและความหมาย
- ๓) ระดับสูงกว่าคำ (ไวยากรณ์)

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : D.E.F. (Ze degre') Universite' de France - Comte'.

ทั้งนี้พัฒนาการทางภาษาแม่ทางด้านระดับเสียง จะเกือบสมบูรณ์เมื่ออายุประมาณ ๕-๘ ปี แต่การเรียนรู้ทางด้านความหมาย การสื่อความ ยังคงต้องเรียนรู้ไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียน จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงจะมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี

จากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแม่จากกระบวนการข้างต้นมาแล้ว นับตั้งแต่ได้ยินเสียงต่างๆ จากสิ่งที่อยู่รอบข้าง ต่อไปก็รู้จักจำเสียง เลียนเสียง เทียบความหมาย จนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ในที่สุด แต่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น มีกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป ตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาต่างประเทศ

มยุรี สุขวิวัฒน์ (๒๕๑๔ : ๑๖๑) ได้กล่าวว่า การที่บางคนเรียนภาษาต่างประเทศได้ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลักษณะและโครงสร้างของภาษาของตนเอง ที่มีต่อภาษาต่างประเทศที่ต้องการเรียน อิทธิพลทางด้านสังคม และอิทธิพลทางด้านจิตวิทยา อย่างไรก็ตาม เมื่อนำทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ประยุกต์ (*การสอนภาษาต่างประเทศ สังคม-ภาษาศาสตร์ จิตภาษาศาสตร์*) มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวความคิดของอาจารย์มยุรี อาจสรุปปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้เป็น ๓ ข้อ คือ

๑) ระบบของภาษาที่จะเรียนและวัฒนธรรม

๒) วิธีการสอน

๓) วิธีการเรียนรู้

๑. ระบบของภาษาที่จะเรียนและวัฒนธรรม

ภาษาแต่ละภาษา มีโครงสร้างที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างหรือความหลากหลายของภาษา มีได้หลายอย่าง ภาษาในสังคมหนึ่ง ย่อมแตกต่างจากภาษาของอีกสังคม เพราะสังคมที่ต่างกัน ย่อมมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน และภาษาก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จึงย่อมแตกต่างกันด้วย นักภาษาศาสตร์จำแนกภาษาต่างๆ ในโลก ด้วยเกณฑ์ที่ต่างๆ กัน อาทิ ด้วยการสืบสานออกเป็นตระกูล ด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์ หรือด้วยเกณฑ์ภาษาตามเขต ตามหลักสังคมภาษาศาสตร์ มีคำที่เรียกลักษณะของภาษาชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะต่างจากภาษาชนิดอื่นว่า Language Variety หรือ วิธภาษา (*อมรา ประสิทธิ์-รัฐสินธุ์ ๒๕๓๖ : ๑๗*) แต่ก็ใช้ในความหมายของความหลากหลายในภาษาใดภาษาหนึ่งด้วยเช่นกัน อันเนื่องมาจากการแปรของภาษา

เนื่องจากกระแสความคิดในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวภาษาเพียงอย่างเดียว นั้น ไม่สามารถที่จะทำให้สื่อความหมายในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพที่เดี่ยวนัก การเรียนรู้วัฒนธรรมด้วยการสอดแทรกเข้าไปในขณะที่สอนตัวภาษา นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากผู้เรียนจะต้องปรับระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมายแล้ว ผู้เรียนยังต้องปรับเรื่องของวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน การสอนเพียงแต่ภาษา แต่ละเลยในเรื่องของวัฒนธรรม อาจทำให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในการ

สื่อสารได้ไม่ดีเท่าที่ควร เช่น การเรียกชื่อในภาษาฝรั่งเศส มีคนจำนวนมาก เรียกนามสกุลโดยไม่มีคำนำหน้า สมมติว่าในชั้นเรียนมีอาจารย์ชาวฝรั่งเศสคือ Monsieur (นาย/คุณ) Jacques (ชื่อ) Dubois (นามสกุล) ถ้าจะเรียกชื่อ ก็เรียกเพียง Jacques ไม่ใช่ Monsieur Jacques เพราะวัฒนธรรมฝรั่งเศส จะไม่เรียกคำนำหน้า นาย นางฯ ตามด้วยชื่ออย่างภาษาไทย คำนำหน้า นาย นางฯ ใช้เรียกกับชื่อสกุลเท่านั้น แต่ถ้าจะเรียกทั้งชื่อและสกุล โดยมีคำนำหน้าก็ไม่เป็นไร

ระบบภาษาเป็นเรื่องสำคัญในการเรียนรู้ภาษาใหม่ แต่กระนั้นการเรียนรู้ภาษาใหม่ในตระกูลเดียวกันอย่างใกล้ชิด ก็จะเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เช่น ภาษาเขมร คนไทยจะใช้เวลาเรียนได้เร็วกว่าคนอิตาเลียน เช่นกัน คนอิตาเลียนจะเรียนภาษาฝรั่งเศสได้เร็วกว่าคนไทย รวมไปถึงวัฒนธรรมที่ไม่แตกต่างกันมากนักด้วย สำหรับประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อหรือใกล้เคียงกัน เช่น คนไทยจะสามารถเข้าใจคนลาว ได้ดีกว่าคนสเปน เป็นต้น

๒. วิธีการสอน

ในแง่ของวิธีการสอนดูเหมือนจะเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะครูสอนภาษาต่างประเทศจะเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น ครูสอนภาษาต่างประเทศ นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในระบบภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรมในภาษาที่สอนแล้ว ยังจะต้องรู้จักวิธีการสอนภาษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมวิทยาการศึกษา และปรัชญาการศึกษาอีกด้วย ศาสตร์เฉพาะด้านทางการศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อครู (ทุกสาขาวิชา) กล่าวคือ วิธีการสอนที่เปลี่ยนไป ไม่ได้เปลี่ยนไปเพราะด้วยตัววิธีการเอง แต่เป็น

เพราะแนวทางของสังคม ปรัชญาการศึกษาตัวแม่บท แนวคิดทางภาษาศาสตร์ ฯลฯ เปลี่ยนไป จึงทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน เปลี่ยนไปด้วย และในความเป็นจริงแล้วก็ยังไม่มียุทธวิธีการสอนใดที่เรียกได้ว่าดีที่สุด แม้กระทั่งแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ก็ยังหาข้อสรุปที่ดียังไม่ได้ อันเนื่องมาจากปัญหาต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการนำภาษาไปใช้ภายหลังจากที่เรียนในห้องภาษาหรือบรรยากาศที่คล้ายสถานการณ์จริง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่ครูจะต้องคำนึงถึง การรับรู้ แรงจูงใจ และความกระตือรือร้น ของผู้เรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งการเข้าใจผู้เรียน จะทำให้ครูสามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุด

วิธีการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นักวิชาการและครูทางภาษาทุกคน สำหรับหลักพื้นฐานในการสอนภาษาต่างประเทศที่พอจะยึดเป็นแนวทางได้ ก็คือ การเลือกวิธีการสอนที่หลากหลาย ตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน การเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบ Multi-media ชุดการสอน ตำราเรียนฯ) และการใช้เจ้าของภาษามาสอน หรือช่วยสอน

๓. วิธีการเรียนรู้

ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ มักจะมีปัญหาในเรื่องการปรับเปลี่ยนทางด้านโครงสร้างของภาษาต่างประเทศที่เรียนโดยผู้เรียนจะพยายามเปรียบเทียบกับภาษาแม่ จึงทำให้เกิดการแทรกซ้อนจากภาษาแม่ (Mother Tongue Interference) มาสู่ภาษาใหม่ที่เรียน ซึ่งตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ของ B.F.Skinner ในเรื่องของกาที่จะพูดภาษาใดๆ ได้นั้น จะ

เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นประจำ จนเกิดเป็นความเคยชิน ด้วยเหตุนี้ เมื่อเรียนภาษาใหม่เพิ่มจากภาษาแม่ ก็เท่ากับว่า ต้องสร้างความเคยชินใหม่ จึงทำให้ความเคยชินเก่า (ภาษาแม่) เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนภาษาใหม่ นอกจากโครงสร้างทางภาษาแล้ว อิทธิพลทางเรื่องเสียงของภาษาแม่ ก็เป็นสิ่งที่มิมีบทบาทต่อผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนจะหาเสียงของภาษาใหม่ ที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับภาษาแม่มาเทียบกันเสมอ และสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้ที่เรียนภาษาต่างประเทศก็คือ การฝึกฝนทักษะทางภาษาอย่างสม่ำเสมอ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาเต็มไปด้วย

กฎเกณฑ์และรูปแบบที่แตกต่างกัน ครูสอนภาษาจึงมีงานหลักในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการหาวิธีให้ผู้เรียนรับรู้เข้าใจตัวภาษาในทุกส่วน คือ เสียง ศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ และวัฒนธรรม อนึ่ง ครูสอนภาษาต่างประเทศต้องระลึกไว้เสมอว่า ภาษาเป็นวิชาทักษะ การเรียนรู้ภาษาไม่ได้หมายถึงว่า การมีความรู้ความเข้าใจภาษาที่เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ความสามารถการนำภาษาไปใช้อย่างคล่องแคล่ว และชำนาญในทุกๆ ทักษะ เป็นเรื่องที่ดีว่าเป็นจุดหมายปลายทาง หรือ ปรัชญาในการศึกษาภาษาต่างประเทศในสมัยปัจจุบัน

บรรณานุกรม

พนิตทิพย์ ทวยเจริญ ภาษาสาสตร์เชิงจิตวิทยา กรุงเทพฯ เอ็กซ์เพรสมีเดีย ๒๕๓๖

มยุรี สุขวิวัฒน์ "ข้อคิดคำนึงในการเรียนภาษาต่างประเทศ" รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่องปัญหาการสอนภาษาต่างประเทศแก่เด็กไทย กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๑๔

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ภาษาสาสตร์สังคม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๖

Ausubel, D.P. Educational Psychology : A Cognitive View. New York : Holt, 1981

Besse, H. M'ethode et Pratiques des Manuels de Langue. Paris : DIDIER, 1985.

Boyer, H. Butzabach-Rivera, M. et Pendanx, M. Nouvelle Introduction a la Didactique du Francais langue etrangere. Paris : CLE, 1990.

Moirand, S. Enseigner a Communiquer en Langue etrangere. Paris : HACHETTE, 1982

Skinner, B.F. Verbal Behavior. New York : Appleton-Century-Crofts, 1957